

GAZETA LWOWSKA.

W. Poniedziałek

N^{ro}. 131.

11. Listopada 1822.

Wiadomości krajowe.

Furs Wiedeński z dnia 31go Października: Obligacye długu Stanu 5 procentowe w M. K. 86 13/16. — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1820 za 100 ZB. M. K. 123 1/2. — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1821 za 100 ZR. M. K. 106 — — Certyfikaty na pożyczkę z r. 1821 za 100 M. K. — — — — — na Augsburg za 100 Kur. — — — — — Uso. — — — — — Moneta konwencyjna za 100, 249 7/8. — Akcye bankowe, iecnałpo 948 1/5 ZR. M. K.

Wiadomości zagraniczne.

Brazylia i Portugalia.

Oto jest Dokończenie Manifestu przerwano w ostatniéj gazecie naszéj:

«Ażeby świat iasnie był przekonany o tém co tu twierdziłem, chcemy rozebrać następujące czynnosci:

«Stany Lizbońskie pogardzając tą najważniejszą częścią Narodu i oddzielając ją od innych, wydały prawa dla Brazylji nie oczekując iey zastępców.»

«Stany Lizbońskie zaprzeczały krajowi temu delegacyą wykonawczéj władzy, której potrzebował do rozwinięcia sił swoich, zważając na jego tak wielką odległość od Portugalii. Narazicie kraj ten zostawiły bez praw odpowiednich iego klimatowi i miejscowym stosunkom i bez koniecznéj pomocy.»

«Nie chciały na to pozwolić, ażeby sobie utworzył środkowe miejsce iedności i siły, w zamiarze osłabienia go z zazdrości, i w poidejnych prowincyach starały się wzniecać poddeyrzenie przeciw władzy centralnéj szczęśliwym sposobem zawiązanéj w Rio-de-Janeiro.»

«Wyrokiem swoim nadały krajowi temu nie mające znaczenia i nie mogące utrzymać się trzy władze rządowe *) ciągle rywalizujące z sobą które nieznaia hirarchiczney podległości nieustannie ucierając się z sobą niszczyły po-

kóy i porządek Królestwa, a podkopując dawną iego potęgę bytyby krajowi temu i Monarchii zostawiły w spuściznie wszelkie żywioły niezgody i bezrządu.»

«Uchyliły przemocą urzędów i zaszczytów Brazyljanów od wszystkich napełniły miasta wasze Europeyskimi żołnierzami, którymi dowodzili obcy, okrutni i nieobyczajni Naczelnicy.»

«Wszystkie te potwory tak głębokie rany zadawające waszym sercom, które przysięgały, że się ię nigdy zagoić nie dadzą, przyjęte były od nich z zapalem i z pochwałami.»

«Ściągnęły swoje karygodne ręce na źródła przeznaczone dla banku Brazyljskiego, gdy tym czasem bank ten niezmiernym narodowym długiem był obciążony, którym nigdy nie zajmowały się Stany, chociaż kredyt banku tego z powszechnym kredytem i dobrem mieniem Brazylji w ścislem jest połączeniu.»

«Umawiały się o to z obcemi narodami, by oderwać iakie części z waszych posiadłości, przeto osłabić was i zniżyć aż do niewoli.»

«Twierdze wasze z broni ogotocily, po wypróżniły wasze zbroiownie, a waszym portem odieły władzę bronienia się, gdy całą waszą Marynarkę do Portugalskich portów zaprowadziły.»

«Wyczerpały skarby wasze przez nieustanne podatki na wyżywienie wojska przysyłanego tutaj bez waszego pozwolenia, a które na to tylko przybywa, by waszą krew przelewać, by was wygubiło; gdy tymczasem zabraniają wam przywozu oby broni i amunicyi, którą moglibyście uzbroić wasze mściwe ręce do utrzymania wolności waszéj.»

«Przekładały wam projekt tyczący się stosunków handlowych, który pod pozorem zwodniczych zysków, obopólności i prawności, poddały skarby wasze pod ich Monopolium, zamknęły porty wasze obcym i tym sposobem niszczyły wasze rolnictwo i przemysł.»

«Z początku obchodzily się z reprezentantami Brazylji z niegodném poniżeniem i z szyderską pogardą, i dotąd ieszcze tak się zniemi obchodzą, iezeli mają tyle odwagi by

*) Owe wiadome trzy samowładne kongresy, których dziwaczność tak trafnie określił w liście swoim z d. 15. Lipca nasz Lizboński korespondent. (Porów. Dostrz. Austr. z d. 27. Sierp. b. r.

się upominali o swoje prawa; co większa, (zgroza mnie porywa mówić to) groziły udarować czarnych wolnością a przeto ich ręce uzbroić przeciw własnym Panom!»

»Ażebym nakoniec zakończył ten długi szereg oburzających niegodziwości, oto wspomniane Stany, gdy po raz pierwszy usłyszały wasze wyrażynięchęcią podżegnione, wtedy to, Brazylianie! pomnażały one swoją wzdargę, chęć nabyto usprawiedliwić się z zamachów knowawych przeciwko waszym prawom i waszym korzyściom.«

»Delegacją Władzy wykonawczą, którą dawniej odrzucały Stany iako przeciw - konstytucyjną, delegacją tę składającą się z Kommissji zgrona Stanów wybranej (Kommissji dla Brazylijanów) dawały nam nareszcie te Stany i to z taką szczodroblewnością, że miasto iednej centralnej Władzy, której żądaliście Stany, pozwolić chciały na dwie a nawet i na więcej. Co za niesłychana wspaniałomyślność! Ale ktoż się nie domysli, że ich celem było zniszczenie sił waszych, uzbrojenie prowincyi przeciw prowincyi i brata przeciw bratu!»

»Przynajmy wspaniałomyślni mieszkańcy tego obszernego i potężnego kraju, że nareszcie spełnione zostało to wielkie i stanowcze dzieło, dzieło mające ziednać wam wasze szczęście i waszą niepodległość! Staliście się teraz odrębnym ludem, należycie do wielkiego towarzystwa niepodległych narodów i uzyskaliście wszystkie ich prawa. Oprócz tego to samo prawo, którego używa Portugalia, by zniszczyć dawną swoją Konstytucyjną a nową sobie utworzyć, wy posiadacie w wyższym stopniu, zamieszkałcy rozległy i wyborny kraj, który ma daleko więcej ludności niż Portugalia, a która to ludność mnoży się z nadzwyczajnym pośpiechem.«

»Jeżeli Portugalia a zaprzeczy wam prawa politycznego, odrodzenia własnego prawa zrzec się będzie musiała, na mocy którego żąda, ażeby iey nowa Konstytucya od Państw Zewnętrznych przyznana była.«

»Coż wam jeszcze pozostaie czynić Brazylianie! Oto połączyć się wspólnym interesem, miłością i nadzieją, utwierdzić się w tym związku, hazard prześwietnej reprezentacji Brazylijskiej rozpocząć swoje urzędowanie, ażeby kierując stęrem rozumu i mądrości mogła unikać tych skał, przez które na burzliwym rewolucyjnym morzu okręty Państwa Francyi, Hiszpanii i samej Portugalii tyle strasznych szkody poniosły; ażeby bezpieczną ręką porodziła Władze, a prawa nadała nam po-

dług zasad zdrowej filozofii i do waszych właściwych potrzeb zastosowane.«

»Nie powątpiewajcie wcale o tem Brazylianie, ażeby Reprezentanci wasi nie mieli przewyciężyć trudności, lecz mając cel swój przed oczyma, nadadzą oni wam prawa zapoznane od trzech wieków. Prawa te będą zgodne z waszemi zwyczajami i obyczajami, będą prawdziwą podstawą Brazylijskiej reprezentacyjnej Monarchii Królem, tego pięknego kraju obwołają oni: »Najjaśniejszego Jana VI. mojego do-stojnego Ojca, który was wszystkich ma w swoim sercu.«

Tu przyobiecował Manifest ułożenie cywilnych, kryminalnych, wojskowych i szkolnych praw i statutów, czem zatrudnią się Stany Brazylijskie i tak mówił dalej:

»Nie obawiajcie się zewnętrznych narodów! Europa przyznając niepodległość Zjednoczonych Stanów Ameryki północnej, będąc neutralną we wojnie z osadami Hiszpańskimi potwierdzi bezwątpienia i niepodległość Brazylii, która z takim prawem, z tylą środkami i źródłami pomocy chce także przyłączyć się do licznej Państw rodziny.«

»Nie lekajcie się potwarzy, iakobymy przeciw własnemu Królowi oburzać się mieli! Wié on iak go mocno kochamy i zechcemy go wydobyć z haniebnego stanu niewoli, w której się znajduje, a tym podłym demagogom zdając larwę oszustwa i pozornej świętobliwości.«

»Nie dbajcie o zdania tych, którzy chcą w świat wmówić, że my zamysłamy potargać wszelkie ogniwa łączące nas z Portugalią. Nie, przeciwnie, chcemy ie umocnić na trwałszych posadach, lecz chcemy czynić ią wolną od niegodziwego wpływu fakcyj niechających przyznać nam sposobem haniebnym praw naszym, a która tyłoma widocznymi czynnościami otwarcie narzucając nam tyraniią i robiąc się samowładczynią wszystkiego, tak niezbędna moralną Władzę Narodowej Reprezentacji osłabia i rozwiązuie.«

Xiążę zywiając do stałej iedności i wytrwania mieszkańców różnych prowincyi podług właściwych im stosunków, to iest, mieszkańców Bahii, Minas Geraes, Ceary, Maranhamu, Paży i innych w ten sposób mówi: »Brazylianie, przyjaciele, umocumy nasz związek. Ja iestem waszym współobywatelem, waszym obrońcą. Jako nagroda naszych usiłowań niech cześć, sława i kwitnący stan Brazylii nieustannie wpada nam w oczy. W tęg kolci zobaczycie mnie zawsze nieodmiennym i na czele waszém tam, gdzie największe niebezpieczeństwo grozić będzie. Nie wątpie-

że moja pomysłność jest nierozdzielnie z wazną połączona. Jest to moją dumą, moją sławą, że będę panował nad dzielnym, nad wspa- niałomyślnym Indem. Dajcie mi przykład, wzór cnoty i iedenności, a okażę się godnym waszego zaufania!»

»W pałacu Rio de Janeiro dnia 1go Sierpnia 1822.«

(podp.) »Xiążę Rejent.«

Hiszpania.

Gazeta *Espectador* udziela nam rzutu oka na ostatnią pożyczkę zawartą w Paryżu z domem Hardouin, Hubbard i Komp. Według tego wykazu pobiera wspomniany dóm 17,400,000 realów dochodów po 60 procentu, co wynosi kapitał 208,800,000 realów. albo odtrąciwszy po cztery procentu prowizyi 200,438,000 realów. Z tęg summy mają bydź zapłacone 24,000,000 15. Października, 30 mil. 15. Listopada, 20 mil. 15. Grudnia 1822, 20 mil. 15. Stycznia 1823, 15 mil. 15. Lutego, 15 mil. 15. Marca, 30 mil. 15. Kwietnia, 20 mil. 15. Maia, 15 mil. 15. Czerwca a 11,448,000 realów 15. Lipca 1823. Za ugodę tę zareczyły domy Lafitte w Paryżu, a Haldymann w Londynie. Wypłata dochodów rozpoczęła się ieszcze dnia 1. Maia 1822. Niezawisłe od powyższey pożyczki, która jest przeznaczoną dla plac urzędników, ma bydź Stanom uczyniony wniosek nowey pożyczki 50. mil. realów dochodów dla zaspokoienia nadzwyczajnych wojennych przygotowań.

Wiadomości w gazecie *Echo du Midi* zawierają szczegóły następujące: »Rejencya odebrała d. 9. Października wieczerem gońca z wiadomością, że Baron d'Eroles wydał pożyczkę Jenerałowi Miny trwającą o 6. godziny z rana, aż do nadejścia nocy, a która ukonczyła się ucieczką Miny do Cewery. Nieprzyjaciel miał wielu zabitych i ranionych; zaprzęgi, tabory, a nawet polne kotły dostały się w ręce zwycięzcy, do którego ieszcze przed bitwą przeszło 200 Konstytucyjonistów.« Daley donosi też sama gazeta, że także 200 żołnierzy od dywizyi Zarco del Valle zbiegło na stronę Barona d'Eroles.« Nakoniec robi następujący rzut oka na stanowiska obudwóch stron- nictw w Katalonii: »Mina stoi w Calafio z 6,000 ludzi; Milans w Granolles z 3,000; Costa tyleż mają woyska składającego się z milicji i z artylerji wyruszył z Barcelony dla połączenia się z Milansem; obadway Jenerałowie mają się z Miną zjednoczyć, który przeto potęgę swoię do 12,000 podniesie, i zamysła opanować Seo d'Urgel. Wprzódy stoli będzie musiał zbić owe 12,000 woyska

napełnionego odwagą, którym Baron d'Eroles dowodzi. — Zarco del Valle stał w Arragonii w Barbastrze po lewéy Calafu mając naymniéy 4,000 żołnierzy.« — Rejencya wydała d. 7. Października taryffę cłową szczególnie we względzie bydta i koni, podług stopy owéy taryffy z d. 6. Kwietnia 1797.

Wiadomości z nad granic Hiszpańskich pod d. 16. Października donoszą: »Podług listu z Urgelu z d. 14. mimo rozsianych wieści, Hiszpańska rejencya znayduie się ciągle w Seo. Żadna nie zaszła potyczka. Mina ma 14 tysięcy a Baron d'Eroles 16 do 18,000 ludzi pod swoiém dowództwem; wszelako rojalisci złe są uzbroieni. W potyczce zapadłéy d. 8. wiela z nich uzbroiło się kamieniami i promi.«

Gazety Urgelskie z d. 7. aż do 11. Października odebrane w tymże samym czasie wspominają, że Mina zaczepił Romanillego w Castelfollicie, atoli był odpędzony i zmuszony zająć znowu stanowisko swoje w Calafie; że Zarco del Valle porzucił swoje stanowiska w Maglagnole i udał się do Barbastru, dodaie ieszcze też sama gazeta, że 6 do 700 ludzi uciekło od tego oddziału.

Uwięziono w Madrycie Ex-Ministrów Pampleya i Martinez de la Roca.

Francya.

Na mocy Królewskiego rozporządzenia danych będzie 300,000 franków na urządzenie linii telegraficznéy z Paryża przez Bordeaux do Bayonny. Oprócz zakazania prelekcy Panu Guizot, z uwieszono urzędowanie ieszcze niektórych innych nauczycielów (Lieza, Rous-sela, Bonvalota, Pierrota i Desmichelsa) wskatku wyroku Wielkiego Mistrza wszechuicy.

W ł o c h y.

Pod d. 28. Września wyszedł w Neapoli Królewski wyrok z 17 artykułów złożony, które w szczegółach zawierają następujące rozporządzenia: »Każde towarzystwo w jedno połączone ciało, by na wyznaczonych dniach zgra- madzać się dla iakiego zatrudnienia, czyli to zatrudnienie będzie religijne, naukowe, poli- tyczne, czyli iakiego innego rodzaju, chociażby nawet bez obowiązku tajemnicy skoro bezpowa- lenia zwierchności zawiązało się, albo niezachowywało przepisanych przez nią prawideł, ogłasza się za nie wolne. Towarzystwo będzie rozwiązane, naczelnicy czyli Dyrektorowie skazani będą na więzienie trzeciego stopnia i

na 100 do 500 dukatów kary; współczłonkowie zaś więzieniem pierwszego stopnia. Jeżeli zakazane towarzystwo schodziło się pod przyrzeczeniem tajemnicy, albo zostało sekłą pod jakim bądź nazwiskiem, współczłonków jego czeła więzienie w haydanach trzeciego stopnia i oprócz tego kara 500 do 2,000 dukatów; przełożonych zaś, Dyrektorów i urzędników czeła kara śmierci stryczkiem na szubienicy, oprócz tego kara pieniężna 1,000 do 4,000 dukatów. Dla zachowujących znaczenia obrazowe, papiery, książki lub inne znaki sekty, przyznaczone jest wygnanie z kraju, dla układających je, więzienie w haydanach pierwszego stopnia, a jeżeli byli współczłonkami sekty, ukarani będą powyższym sposobem; jeżeli przełożonymi szubienicą i karą 1,250 do 5,000 dukatów. Też samę karze podpadają ci, którzy wiedząc o tajemnicy, własnych domów lub swoich pomieszańk pozwoliłi zgrupadzeniu; gdy byli współczłonkami sekty, przełożonymi albo Dyrektorami powyższym sposobem ukarani będą. W przypadkach powtórnego zawinienia, kara stosunkowo obostrzoną zostanie. Wyrokowanie względem obwinionych tym sposobem należy wyłącznie przez lat pięć do Komissyi wojskowej, po upływie tego czasu zwyczajne sądy nastąpią, lecz kara też sama trwać będzie.

T u r c y j a.

Dostrzegacz Austriacki z d. 1. Listopada umieścić, co następuje:

»List z Gastouni (we Morei) z d. 26. Sierpnia, w Gazecie powszechny Niemieckiy pod d. 9. Października a z tęgże w wielu bardzo dziennikach umieszczony, potwierdza doskonale wszystkie wiadomości udzielane od półtrzecia miesiąca przez Austriackiego Dostrzegacza, co do działań wojska Tureckiego. Raptownie ruszenie Churszyda z Epiru do Laryssy, chociaż los Suli jeszcze rozstrzygnięty nie był, — iego naprzód posunięcie się przez Termopile »po słabym odporze« — ciągły pochód Jeneratów iego przez Teby, Liwadyją i Megarę do przesmyka Koryntskiego — prędkie zdobycie Korynthu — dalszy pochód ku Argos — odsiecz w Napoli di Romania — wszystko to zawiera ów list, który zapewne nie pochodzi ze źródła przyjaźnego sprawie Tureckiy, a który prawie w tych samych napisany wyrazach co różne artykuły Dostrzegacza, o tych wszystkich zdarzeniach donoszące, któreby chętnie za szczere zmyślenie uznaczyć chciano.«

»Nie nzywamy bynajmnię tego świadectwa strony przeciwny na to, aby usprawiedliwić wierzytelność doniesień, których nigdy nie udzielaliśmy jako nieomyłne, ale raczy czuliśmy zawsze, iak trudno co do wypadków w krajach tamtejszych udzielać takowych z pewnością. Nadmieniamy tu o tym liście umieszczonym w Gazecie powszechny, wcale winnym zamiarze:

»W iednym czasie z owym listem umieścily różne Gazety Niemieckie, a mianowicie Gazeta Nekarśka z d. 13. inny list z Vrachori (w Etolii), pisany pod d. 24. Sierpnia zawierający znowu ową dawną bajkę o trzech walnych bitwach w Tessalii ze wszystkimi szczegółami dokładnie opisanych. Podług owego listu z Vrachori, wojsko Churszyda Baszy po tęg i po tamtęg stronie Termopilów pobite zostało nagłowe i tak dalece zniszione, że tylko 500 ludzi uciekło.« — Jak więc po takię klęsce mógł oddział wyznaczony z tego wojska (albowiem inny nie mógł przedsiębrać tęg wyprawy) i podług listu z Gastouni na 20,000 ludzi poddany, posunąć się przez Liwadyją i Przesmyk Koryntski aż do Argos i Napoli di Romania — raczą w tęg mierze autorowie i odbieracze doniesień Greckich, pogodzić się między sobą.«

»Że wyprawa przedsięwzięta przeciwko Morei nie miała skutku przez Turków spodziewanego, należy to wcale do innego oddziału historyi; a chociaż dotąd jeszcze nie odebraliśmy żadnych dokładnych doniesień względem nowszych wypadków na półwyspie, iednakże przyczynę tego oznaczyliśmy już w Gazecie naszymy z d. 22. Października, iako niepodpadającą żadnęg wątpliwości.«

Szwecyia i Norwegyia.

Król Jmć pozwolił poddanym swoim w Szwecyi i Norwegyi prowadzić handel do wszystkich portów statego ładu w Ameryce południowey; pozwolił także i na to, aby wszystkie statki kupieckie, należące do mieszkańców takichże portów Ameryki południowey na statym ładzie doznawały i przyjeścia i obeyscia przyziarskiego ze strony okrętów Szwedzkich i Norweskich, to jest: aby mogły do portów Szwedzkich i Norweskich zawiać, towary swoje z pochodzenia południowo-Amerykańskie składać i za nie znowu towary Szwedzkie i Norweskie nabierać.